

Заиграле „смешне слике” на филмском платну

Дубравка Лакић

Чим је заплакао, човек се и насмејао и тако је настала његова комплетна личност. А како насмејати човека забринутог разноразним договшттинама из текућег друштвенополитичког живота на које мало лично може да утиче? Можда баш онако како то чине карикатуристи.

Шта су плодови њиховог рада, ко су они и где их сврстати? У „смехоштраче”, како су их током историје, од 19. века наовамо, називали једни или у „ствараоце одраза у кривом огледалу”, како то рекоше други, или их сматрати „сатирично-хумористичким илустрацијима”?

А можда их једноставно треба звати – карикатуристима, јер јесте им то занимање и јесте у томе њихова стваралачка и уметничка и ангажованост и снага. И те каква, постаје то некако и јасније и гласније када се нађе тако примамљиво необично и несвакидашње, попут разиграог историјског алманаха на једном месту.

У дугометражном анимираном филму „Авантуре карикатуре”, наше интернационално реномиране ауторке, и сада већ ветеранке у овој филмској форми – Вере Влајић, виђеном иначе у ревијалном програму 70. Мартовског фестивала у Београду.

Оно што је Влајићева као сценариста и редитељ, али и цртач и аниматор, овим филмом учинила (у настанку цртежа базираним на карикатурама учествовао је и Мирослав Љ. Јелић) јесте значајан прилог историји српске и југословенске карикатуре и развоја уметничко-графичког израза на нашем тлу. Посветила је „Авантуре

И оно што су творили и објављивали „Политикини” карикатуристи оживело је у анимираном филму Вере Влајић виђеном на 70. Мартовском фестивалу у Београду

карикатуре” свима онима, који су још од 1846. године, од када је почела нова ера у развоју српске штампе и новинарства, „цртајући да их цео свет разуме својим идејама дали нови живот назван карикатура”.

Заиграле су тако карикатуре, добиле и покрет и ритам и покоју нову конотацију пред очима радозналих гледалаца краћег или дужег историјског памћења, а захваљујући управо овом анимираном филму и проширеног знања. Лете карикатуре зачетника овог израза Димитрија Аврамовића, који је своје преже друштвенополитичког карактера објављивао у свом „Шалвицу” од 1850. године, признајући да мора да се шали „онако како му се неће, јер не може онако како му се хоће”. Ређају се сада покретне и окретне карикатуре и Богдана Поповића, Бранимира Петковића, Драгослава Стојановића, Емануела Муановића, Кинка Самехара, Ива Војновића, Сабахадина Хоџића, Зоре Симоновић Лазић (дуго прве и једине жене у карикатури). Затим и оне с почетка 20. века пре и после Великог рата, када је и покренута дуговечна „сигурна кућа” карикатуре „Ошишани јез” (1935), а на страницама „Политике” осванула

прва дела родоначелника модерне политичке карикатуре Петра Пјера Крижанића изврсног цртача и графичара, врсног аналитичара друштвенополитичких прилика и великог заговорника југословенске идеје. Карикатуром се у „Политици” и „Ошишаном жежу” бавио готово пола века, а од 1967. године његово име носи годишња награда за најбољу карикатуру.

Из анимираног филма „Авантуре карикатуре”

Не прескаче Вера Влајић никог у „Авантурама карикатуре” – ту су и Деса Глишић, творац чувене „Даре Нијагре”, легендарни Зуко Цумхур, који је на страницама „Политике” објављивао своје карикатуре још „вунених времена” 1948. године, Милорад Добрић, Милош Крнетин, Ранко Гузина, Предраг Кораксић Корак, Душан Петричић, Тошо Борковић, Драган Савић (на његову иницијативу је и уведена награда „Пјер”), Зоран Јовановић, Југослав

Влаховић, Александар Клас и многи, многи други подједнако значајни аутори карикатуре. И то не само у Србији већ и у свим бившим југословенским републикама. Сви они који су својим карикатурама водили дијалог са свакодневицом имају своје авантуристичко место у овом филму. Влајићева језиком анимираног филма, његовом ликовном повезаношћу са карикатуром, акцентира личности које су оствариле ауторске печате и допринеле развоју карикатуре као уметности за српску, али и југословенску културу.

Влајићева каже: „Ако прихвати мо тумачење да је карикатура смешан опис или цртеж неког лица или догађаја, а авантура смео и ризичан подухват-пустоловина, онда назив филма пружа много простора за тумачење.” Друштвена ангажованост у интерпретирању актуелних догађаја,

преношење одређених филозофских мисли на сатиричан, пародичан, метафоричан, подругљив начин, карикатура је увек имала један циљ – да насмеје оног коме је упућена, а то је читалац новина. Циљ анимираног филма „Авантуре карикатуре”, насталог иначе у копродукцији Србије и Северне Македоније (међу сарадницима су и монтажери Јелена Ђокић и Ненад Поповић, композитор и дизајнер звука Александар Сребрић, као и сатиричар Радивоје Лале Бојчић), постављен је на нешто вишу лествицу. Осим смеха ту је и та отворена ризница сведочанстава и о уметничком таленту и о ангажованости и храбрости стваралача и о историји једног времена и простора, кроз шта све насмешене гледаоце воде својим гласовима као наратори наши глумци Горница Поповић и Милан Паџи Михаиловић...

Вера Влајић

Фото лична архива

Фото 70. Мартовски фестивал